

УДК 78.03:78.071.1+787.61

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2025-45-26>**Олена Анатоліївна Хорошавіна**

ORCID: 0000-0001-9792-0134

кандидат мистецтвознавства,

професор кафедри народних інструментів

Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової

elkhguitar@ukr.net

ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ А. ВОРОХОБІНА У ФОРМУВАННІ ОДЕСЬКОЇ ГІТАРНОЇ ШКОЛИ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Метою даної статті є висвітлення ролі А. Ворохобіна у розвитку одеської гітарної школи. *Методологія* даної статті базується на єдності музично–історичного, культурологічного, аксіологічного та персоналістичного методичних підходів. *Наукова новизна* визначається конкретикою відтворення ролі творчої особистості у функціонуванні виконавсько-педагогічної школи на прикладі діяльності одного з найвідоміших представників одеської гітарної школи. *Висновки*. Без впливової ролі творчої особистості виконавська (виконавсько-педагогічна) школа ризикє деградувати до механічного відтворення стандартів, втрачаючи свою мистецьку сутність. Саме суб'єктивний чинник – неординарність педагога – виступає тим каталізатором, який трансформує нормативні академічні установки у динамічне творче явище. Яскравим прикладом такої творчої особистості є Анатолій Костянтинівич Ворохобін – гітарист, викладач по класу класичної гітари, музичний і культурний діяч. Зіткнувшись із відсутністю системної підготовки у сфері класичної гітари, Ворохобін із властивою йому наполегливістю та внутрішньою зібраністю активно взявся за вивчення методології викладання гітари, систематизуючи інформацію, до якої він звертався з винятковою спрагою пізнання. Результатом його багаторічної роботи стала власна авторська методика навчання, спрямована на розвиток індивідуальних властивостей гітаристів, яка ефективно застосовувалась упродовж десятиліть і дала змогу сформувати не одне покоління високопрофесійних виконавців-гітаристів. Завдяки зусиллям митця гітара в Одесі перестала сприйматися як аматорський інструмент і набула статусу повноцінного концертного й академічного засобу художнього самовираження; був відкритий клас класичної гітари в Одеській національній музичній академії імені А.В. Нежданової. Педагогічна

діяльність Анатолія Костянтиновича Ворохобіна була нерозривно пов'язана з процесами розвитку та інтернаціоналізації гітарного мистецтва, виходячи далеко за межі локального освітнього контексту. Учні Ворохобіна стали викладачами, солістами, організаторами гітарних класів у провідних вищих навчальних закладах Одеси та інших міст України.

Ключові слова: гітара, гітарне мистецтво, одеська гітарна школа, творча особистість, історичні передумови, гітарна методика.

Khoroshavina Elena Anatolievna, Ph.D. in History of Arts, Professor at the Department of Folk Instruments of the Odessa National A. V. Nezhdanova Academy of Music

The creative personality of A. Vorokhobin in the formation of the odessa guitar school: historical prerequisites and prospects for development

The purpose of this article is to highlighting the role of A. Vorokhobin in the development of the Odessa guitar school. **The methodology** of this article is based on the unity of such methodological approaches as psychological, musical-historical, socio-cultural, axiological, and interpretive-textual. **Scientific novelty** is determined by the specifics of reproducing the role of a creative personality in the functioning of a performing and pedagogical school using the example of the activities of one of the most famous representatives of the Odessa guitar school. **Conclusions** Without the influential role of a creative personality, a performing (performing-pedagogical) school risks degrading to a mechanical reproduction of standards, losing its artistic essence. It is the subjective factor – the uniqueness of the teacher – that acts as the catalyst that transforms normative academic attitudes into a dynamic creative phenomenon. A vivid example of such a creative personality is Anatoly Konstantinovich Vorokhobin – a guitarist, classical guitar teacher, musical and cultural figure. Faced with the lack of systematic training in the field of classical guitar, Vorokhobin, with his inherent perseverance and inner composure, actively began to study the methodology of teaching guitar, systematizing the information to which he turned with an exceptional thirst for knowledge. The result of his many years of work was his own author's teaching methodology aimed at developing the individual qualities of guitarists, which was effectively used for decades and made it possible to form more than one generation of highly professional guitarists. Thanks to the artist's efforts, the guitar in Odessa ceased to be perceived as an amateur instrument and acquired the status of a full-fledged concert and academic means of artistic self-expression; a classical guitar class was opened at the Odessa National Academy of Music named after A.V. Nezhdanova. Anatoly Konstantinovich Vorokhobin's pedagogical activity was inextricably linked with the processes of development and internationalization of guitar art, going far beyond the local educational context. Vorokhobin's students became teachers, soloists, and organizers of guitar classes in leading higher educational institutions in Odessa and other cities of Ukraine.

Key words: guitar, guitar art, Odessa guitar school, creative personality, historical background, guitar technique.

Актуальність теми роботи. Гітара, з її численними модифікаціями та багатством художніх трактувань, стала невід’ємним символом сучасного музичного ландшафту. Як і більшість розвинутих інструментальних культур, гітарне мистецтво виявляє тенденцію до створення та розвитку виконавських (виконавсько-педагогічних) шкіл, які справляють суттєвий вплив на гітарну творчість у цілому. Ключове значення у розвитку виконавської школи мають конкретні творчі особистості «майстрів» та їх учнів. Адже саме вони створюють умови, принципи та творчі перспективи функціонування школи. Для одеської гітарної школи такою впливовою творчою особистістю виступає А. Ворохобін – багатогранна особистість, гітарист, викладач, культурний діяч, творчий внесок якого у діяльність одеської гітарної школи важко переоцінити.

Метою даної статті постає висвітлення ролі А. Ворохобіна у розвитку одеської гітарної школи.

Виклад основного матеріалу. Поняття виконавської (виконавсько-педагогічної школи) сьогодні вже є досить опрацьованим у працях вітчизняних науковців, адже яскраво виявляє свою у роль у діяльності національного, регіонального та індивідуально-авторського рівнів функціонування та впливу на розвиток принципів та методів виконавської та педагогічної роботи музикантів. У працях В. Сумарокової категорія «виконавської школи» визначається як «рід культурної традиції, особливого роду комунікації, що здійснюється в синкрезисі двоєдиного процесу творення і навчання творчій діяльності колективу у виконавстві, який передбачає наявність єдиного інструмента пізнання, єдиної програми, під якими розуміється напрацьована система нормативів, що містить як первинні компоненти виконавської діяльності (постановка руки, рухові прийоми, посадка за інструментом), так і художні завдання (організація роботи над твором і концертне висловлювання)” [5]. Дослідниця пропонує системне холістичне бачення виконавської школи, виокремлюючи низку ознак, що відмежовують її від менш структурованих форм педагогічної та концертної практики. Попри практичну значущість такого підходу, концепція В. Сумарокової не поши-

рюється на весь спектр сучасних проявів інструменталізму, що дещо обмежує її універсальність як аналітичного інструментарію. Водночас ключовою перевагою її позиції є акцент на органічному зв'язку школи з традицією – ідея, що є фундаментальною для розуміння виконавських шкіл, хоча й не завжди артикулюється іншими дослідниками з такою ж чіткістю.

У науковому доробку Ж. Дедусенко виконавська школа трактується як специфічний діасинхронний колектив, що функціонує в межах певного історичного часопростору. Дослідниця виокремлює три засадничі параметри, що консолідують учасників такої спільноти: 1) наявність єдиної виконавської моделі; 2) чітка ієрархія та взаємодія у системі «вчитель – учень»; 3) спільність виконавського стилю, який авторка розглядає як інструмент самоідентифікації музиканта в культурному просторі. Згідно з цією концепцією, природа школи детермінована соціокультурним контекстом – національними, ідеологічними та регіональними чинниками. Це дає підстави Ж. Дедусенко класифікувати виконавські школи на національні, авторські та регіональні. Важливою тезою в концепції дослідниці є визначення виконавської школи як фундаментального інституту культурної спадкоємності, традиції. Сама ж традиція розглядається авторкою як діалектична єдність двох начал: консервативного (стереотип) та динамічного (новаторство) [2]. Таким чином, школа стає механізмом, що забезпечує баланс між збереженням усталених норм та впровадженням творчих оновлень.

Грунтовна та разом з тим гнучка трактовка поняття піаністична школа запропонована українськими дослідницями Н. Кашкадамовою та Л. Садовою [3]. В їх невеликій, але змістовній статті поняття школи розглянуто в проєкції на мистецтво композиції та виконавства. Тут констатується понятійний зв'язок між школою та традицією. Т. Медведнікова вказує на ще один важливий принцип підходу до поняття виконавської (виконавсько-педагогічної), що школи полягає «у визнанні структурності та багаторівневості даного феномену» [4, с. 22]. Тобто, йдеться про можливість розглядати певну конкретну школу, з одного боку, як елемент більш загального напрямку в прак-

тиці виконавства, а з другого боку – як структуровану цілісність, в якій спостерігаються різновиди даної школи. Такий підхід дозволяє мислити школу як складне ієрархічне ціле. Такий ієрархічний підхід, який підтримують Н. Кашкадамова та Л. Садова, дозволяє розглядати великі територіальні чи національні школи як конгломерат персональних шкіл окремих видатних митців. Особливості одеської (у її випадку домрової) школи розглядає Л. Бабіч: на погляд цієї авторки, «поняття виконавська (виконавсько-педагогічна) школа апелює до низки принципів: ідейно-мистецькі устремління, жанрові та технологічні уподобання, вибір та функції музично-інструментальних технологій гри, спадкоємність від великого майстра чи групи майстрів, репертуарні (жанрово-стильові) уподобання, стилістична єдність, заснована на присутності констант, передусім національних (регіональних), які йдуть як від фольклорного коріння, так і від традицій, що склалися у професійній музичній творчості» [1, с. 5-6]. Ступінь прояву кожного з вищезгаданих принципів є індивідуальним для кожного конкретного випадку, проте саме їхня сукупність дає підстави ідентифікувати певне творче об'єднання як виконавсько-педагогічну школу. Окрім органічного поєднання виконавської практики, педагогіки та науково-методичної бази, така школа постає як багаторівнева система, де взаємодіють національні, регіональні та персональні вектори. Особливої ваги, передусім для молодих інструментальних культур, набуває процес формування оригінального репертуару. Він має не лише розкривати специфіку інструмента (зокрема новаторські техніки), а й відображати стилістичну самобутність школи разом із актуальними художньо-образними тенденціями сучасності», стверджуючи, що «Одеська домрова школа у цьому відношенні демонструє як високий тонус творчої комунікативності з композиторами» [там само].

Але без сильної творчої особистості школа ризикує перетворитися на «ремісничий цех», що тиражує копії. Тільки справжня творчо-педагогічна індивідуальність здатна вдихнути життя в академічні норми. При цьому іноді школа може «тиснути» на особистість, нав'язуючи занадто жорсткі рамки. Справжній

майстер-педагог не ліпить учня за своїм образом, а створює умови для розкриття його власного «Я». Саме такою впливовою творчою особистістю виступив в одеській гітарній школі та в одеському музичному житті у цілому А. Ворохобін.

Музикознавчий підхід до аналізу творчої особистості виявляє глибинну структуру цього феномена, який поєднує в собі як індивідуально-психологічні, світоглядно-культурні, так і власне професійні виміри. Творчість постає як результат дії багаторівневої структури, вкоріненої в духовній традиції, до якої належать стійкі комплекси аксіологічних настанов, морально-етичних орієнтацій, естетичних ідеалів та культурних конвенцій. Жоден акт художнього самовираження не може бути осмислений поза межами культурного контексту, який або спрямовує, або структурує творчу діяльність, надаючи їй певного вектору. Національна приналежність, тип художнього мислення, рівень інтенціональної рефлексії – усе це визначає характер формування ціннісно-сміслових координат творчої особистості та, відповідно, способи художнього відтворення дійсності. Інакше кажучи, закономірності індивідуального становлення та творчої самореалізації співвідносяться з глибинними структурами свідомості, які формують як сприйняття світу, так і модуси його художнього оформлення. У цьому контексті особливого значення набуває концепція Карла Густава Юнга [7, с. 116–118], який розглядав творчість як невід’ємну частину людської природи, порівнюючи її з деревом, що живиться соками з глибин душевного ґрунту. Згідно з аналітичною психологією, творче начало в людині існує як автономний психічний комплекс, відокремлений від свідомої ієрархії, проте наділений власною енергетикою і здатністю мобілізувати особистість на служіння собі [6].

Згідно з позицією, висловленою Юнгом, повноцінне розуміння художника як особистості можливе виключно через аналіз його творчої спадщини, оскільки саме в ній укладено справжній сенс його існування та форма його духовного самовираження. Будь-яка спроба охарактеризувати особистість винятково з позицій її людських слабкостей або психологічних недосконалостей є вторинною і неминує наштовхується на фундаментальне про-

тиріччя: піднесені творчі здібності передбачають не лише обдарованість, а й надмірну енергетичну напруженість, унаслідок чого внутрішній конфлікт творчого суб'єкта виявляється в дисбалансі особистісних якостей. У цьому світлі митець постає не як автономна психологічна одиниця, а як інструмент, цілковито підпорядкований силі творчого акту, в якому він втрачає право на інтерпретацію створеного ним твору. Його покликання – не пояснювати, а творити, і саме в цьому полягає його вища місія.

Поняття творчої особистості в художньому контексті постає як надзвичайно складна, багаторівнева та неоднозначна категорія, що породжує широкий спектр методологічних підходів і дослідницьких позицій. Питання про місце та роль творчої особистості в культурі обговорюється ще з найдавніших часів: вже в античності були сформульовані ідеї щодо пророчої місії митця, його виняткового статусу в суспільстві. Упродовж різних історичних епох відбувалася переоцінка цієї ролі – від піднесеного духовного посередника між світами до функціонального виконавця соціальних завдань. Однак, попри різноманіття трактувань, незмінною залишається думка про те, що особистість можлива лише за наявності двох фундаментальних підвалин – відповідальності й волі, без яких неможливі ані внутрішня цілісність суб'єкта, ані його дієва присутність у світі. Особистість реалізується через вчинок, а творча особистість – через актуалізований художній акт, за яким стоїть етично осмислене вольове рішення.

При цьому особистість не може бути замкнута сама на собі: вона завжди вступає в діалогічні взаємини з іншими особистостями (учнями, колегами, композиторами, слухачами), з культурним середовищем, з історичним часом. Значущість тієї чи іншої творчої постаті для певного історико-культурного етапу часто не збігається з її офіційним визнанням за життя, оскільки культурна пам'ять і політична влада не завжди узгоджуються між собою. З цієї причини дослідження творчої індивідуальності як одного з ключових чинників історико-культурного процесу постає як фундаментальний напрям сучасної гуманітарної, зокрема музикознавчої, думки, що фіксує роль особистості як рушійної сили художнього розвитку.

Водночас не кожен справжній вплив супроводжується славою. Існують постаті, чия діяльність, будучи малопомітною для широкої публіки, справила глибокий і тривалий вплив на розвиток мистецтва. Це особливо стосується тих діячів, чия праця була пов'язана не з концертною видовищністю, а з систематичною роботою у сфері педагогіки, організаційної, науково-просвітницької або громадської діяльності. Так, прикладом може слугувати викладач класу класичної гітари, музичний і культурний діяч – **Анатолій Костянтинович Ворохобін**, ім'я якого, хоча й не осяяне широкою популярністю, проте внесок якого в розвиток гітарного мистецтва на півдні України та в популяризацію цього інструмента в освітній і виконавській практиці виявився надзвичайно вагомим. Подібні постаті засвідчують, що справжня творча особистість вимірюється не масштабом публічного визнання, а глибиною й значущістю її впливу на культурну тканину часу.

Формування Анатолія Ворохобіна як музиканта розпочалося у Херсонському музичному училищі, де він опанував гру на баяні під керівництвом Михайла Івановича Портного та Леоніда Павловича Воробйова. Завершивши навчання у 1969 році, Анатолій розпочав професійну кар'єру як артист оркестру, а вже з 1970 року виконував обов'язки концертмейстера у Херсонському українському музично-драматичному театрі. Згодом переїзд до Одеси відкрив перед ним нові горизонти – саме тут розпочалася його багаторічна та плідна педагогічна діяльність, що охопила низку освітніх установ, зокрема музичні школи Іллічівська (нині – Чорноморськ) та Одеси, серед яких особливе місце посідає Одеська дитяча музична школа № 1, нині – Школа мистецтв № 1 імені Еміля Гілельса.

Знаковим моментом у біографії Анатолія Костянтиновича стало рішення присвятити себе гітарі, попри те, що його професійна освіта була пов'язана з іншим інструментом. Такий поворот зумовлювався прагненням передати музичні знання своїй доньці Олені, коли та почала опановувати гру на гітарі. Зіткнувшись із відсутністю системної підготовки у цій сфері, Ворохобін із властивою йому наполегливістю та внутрішньою зібраністю активно взявся за вивчення методології викладання гітари,

систематизуючи інформацію, до якої він звертався з винятковою спрагою пізнання.

Результатом його багаторічної роботи стала власна авторська методика навчання, яка ефективно застосовувалась упродовж десятиліть і дала змогу сформувати не одне покоління високопрофесійних виконавців. Завдяки його зусиллям гітара в Одесі перестала сприйматися як аматорський інструмент і набула статусу повноцінного концертного й академічного засобу художнього самовираження. Учні Ворохобіна стали викладачами, солістами, організаторами гітарних класів у провідних вищих навчальних закладах Одеси та інших міст України.

Саме завдяки наполегливості й ініціативі А. К. Ворохобіна у 1992 році на кафедрі народних інструментів Одеської державної консерваторії (нині – Одеська національна музична академія) імені А.В. Нежданової вперше було запроваджено курс класичної гітари. У 1994 році, після завершення академічної освіти, викладання в цьому класі розпочала його донька й учениця – Олена Анатоліївна Хорошавіна, нині – професорка, кандидатка мистецтвознавства, лауреатка міжнародних конкурсів, авторка та кураторка Міжнародного молодіжного фестивалю класичної гітари *GuitarSpringFest*, членкиня Президії Асоціації гітаристів України Всеукраїнського музичного союзу, голова Одеського гітарного клубу та громадської організації «Одеська гітарна підвіска».

Серед інших представників педагогічної школи Ворохобіна – Людмила Кабур, старша викладачка Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (2002–2024), лауреатка міжнародних конкурсів, а також випускники, які продовжують його справу в мистецьких школах Одеси та в межах приватних освітніх ініціатив: Яна та Людмила Кравченко, Олександр Вітковський – усі вони є випускниками Дитячої музичної школи № 1 м. Одеси, де свого часу викладав А. К. Ворохобін.

Вплив його діяльності поширився далеко за межі Одеси. Так, починаючи з 2011 року, випускник Ворохобіна Євген Мошак – доцент, кандидат мистецтвознавства, який захистив дисертацію в Одеській національній музичній академії, концертує гита-

рист – обіймає посаду завідувача кафедри «Музичне мистецтво естради» Донецької державної музичної академії імені С. С. Прокоф'єва. Цей приклад – лише один із численних, що підтверджують: педагогічна й мистецька місія Анатолія Костянтиновича Ворохобіна, яка має справді просвітницький характер, справила фундаментальний вплив на розвиток гітарного мистецтва в Україні, сприяючи його інституціоналізації, академізації та інтерпретації в контексті сучасної музичної культури.

Педагогічна діяльність Анатолія Костянтиновича Ворохобіна була нерозривно пов'язана з процесами розвитку та інтернаціоналізації гітарного мистецтва, виходячи далеко за межі локального освітнього контексту. Його дім у різні роки ставав місцем зустрічі видатних виконавців, педагогів, композиторів із різних країн, з якими його пов'язували не лише професійні, а й глибокі особистісні стосунки. В атмосфері цих зустрічей відбувався неформальний, але надзвичайно плідний обмін досвідом: обговорювалися новітні досягнення у сфері виконавської техніки, педагогічні підходи, актуальні напрями розвитку гітарного репертуару. Таке спілкування ставало важливим каналом входження до глобальної спільноти гітаристів, де знання передається не у формі абстрактної теорії, а через живий діалог, особистісне спілкування і спільну творчість. Саме такий тип культурної взаємодії лежить в основі формування нових художніх стратегій і розкриття інтерпретаційних горизонтів, особливо в царині інструментального виконавства, де спадковість між поколіннями залишається ключовим принципом.

Незаперечний авторитет Анатолія Ворохобіна в професійному середовищі підтверджується його постійною участю в роботі журі Всеукраїнських конкурсів майстрів гітари, що проводилися під егідою Одеського гітарного клубу. Це свідчить не лише про визнання його педагогічного та виконавського досвіду, а й про його активну позицію у справі розвитку українського гітарного виконавства, його інституціоналізації та зміцнення міжнародних зв'язків.

Серед іноземних колег і друзів Ворохобіна – видатні постаті, зокрема Димитріс Регінос (Греція), голова Кіпрського відді-

лення Європейської асоціації викладачів гітари та професор Музичної академії *ARTE* в Нікосії; Урош Дойчинович (Сербія), композитор, виконавець, керівник фестивалів на Балканах і професор Академії мистецтв у Белграді; Россен Балканський (Болгарія), гітарист, композитор і педагог Софійської музичної академії; Філіпп Вілья (Франція), виконавець, викладач, організатор гітарних фестивалів у Франції; Юлія Лонська (Німеччина – Білорусь), Роман Вязовський (Німеччина), професор; Лоренцо Олів'єрі та Фабіо Барбагалло (Італія), артдиректори престижних міжнародних фестивалів; Бенджамін Акоюн (Вірменія – США), професор Університету Фресно. Широкий спектр міжнародних зв'язків Ворохобіна не лише засвідчував його включеність у світове гітарне середовище, а й сприяв утвердженню авторитету української гітарної школи за кордоном.

Серед найближчих друзів і однодумців у музичній справі – й видатні українські гітаристи: Володимир Доценко, Микола Михайленко, Вікторія Жадько, Олександр Загінченко, який присвятив Ворохобіну проникливий твір *«Прелюдія моря»*. Один із найстарших членів Одеського гітарного клубу, гітарист і майстер Євген Саулькін, написав на його згадку есе для гітари – музичну відповідь на особисту втрату й визнання глибокого значення його постаті для всього українського гітарного співтовариства.

Образ Анатолія Костянтиновича постає як втілення справжнього вчителя й музиканта від Бога – суворого, але щиро турботливого, стриманого, але наділеного тонким почуттям гумору. Його педагогічна система ґрунтувалася не лише на методичній строгості, а й на глибокій увазі до особистості кожного учня. Він був не просто наставником, а натхненником, новатором, що прагнув відкрити гітару як інструмент найширших виражальних можливостей, доступний людям будь-якого віку, а особливо – молоді, якій він намагався передати енергію свого ентузіазму та любові до музики. Його життєвий шлях – це приклад невпинного прагнення до досконалості, пошуку нових форм і методів навчання, розширення меж виконавського мислення. Він не лише заклав надійний фундамент одеської гітарної школи, а й залишив після себе багату спадщину, що

продовжує жити в учнях, у фестивалях, у музичних клубах і в самій культурі гітарного мистецтва України. Ця спадщина – не просто пам'ять, а активна духовна присутність, яка й надалі надихає та формує прийдешні покоління.

Висновки. Без впливової ролі творчої особистості виконавська (виконавсько-педагогічна) школа ризикує деградувати до механічного відтворення стандартів, втрачаючи свою мистецьку сутність. Саме суб'єктивний чинник – неординарність педагога – виступає тим каталізатором, який трансформує нормативні академічні установки у динамічне творче явище. Яскравим прикладом такої творчої особистості є Анатолій Костянтинович Ворохобін – гітарист, викладач по класу класичної гітари, музичний і культурний діяч. Зіткнувшись із відсутністю системної підготовки у сфері класичної гітари, Ворохобін із властивою йому наполегливістю та внутрішньою зібраністю активно взявся за вивчення методології викладання гітари, систематизуючи інформацію, до якої він звертався з винятковою спрагою пізнання. Результатом його багаторічної роботи стала власна *авторська методика навчання*, спрямована на розвиток індивідуальних властивостей гітаристів, яка ефективно застосовувалась упродовж десятиліть і дала змогу сформувати не одне покоління високопрофесійних виконавців-гітаристів. Завдяки зусиллям митця гітара в Одесі перестала сприйматися як аматорський інструмент і набула статусу повноцінного концертного й академічного засобу художнього самовираження; був відкритий клас класичної гітари в Одеській національній музичній академії імені А.В. Нежданової. Педагогічна діяльність Анатолія Костянтиновича Ворохобіна була нерозривно пов'язана з процесами розвитку та інтернаціоналізації гітарного мистецтва, виходячи далеко за межі локального освітнього контексту. Учні Ворохобіна стали викладачами, солістами, організаторами гітарних класів у провідних вищих навчальних закладах Одеси та інших міст України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабіч Л. В. Одеська музична академія як осередок українського домрового мистецтва: наук. обґрунтув. творч. мист. проєкту : 025 / ОНМА імені А.В. Нежданової. Одеса, 2023. 152 с.
2. Дедусенко Ж.В. Виконавська піаністична школа як рід культурної традиції : дис. ... канд. мист. : 17.00.03 / НМАУ імені П. І. Чайковського. Київ, 2002. 193 с.
3. Кашкадамова Н., Садова Л. Львівська фортеп'янна школа: традиція та розвиток. *Musica Humana*. Л., 2003. Число 1. Вип. 8. С. 169–187.
4. Медведнікова Т.О. Дніпропетровська піаністична школа. Генезис та еволюція : дис. ... канд. мист. : 17.00.03 / ОНМА імені А.В. Нежданової. Одеса, 2009. 190 с.
5. Сумарокова В. Виконавська школа як об'єкт дослідження: до визначення поняття. *Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського*. К., 2004. Кн. 10 : Музичне виконавство. С. 180–190.
6. Хорошавіна О.А. Творча особистість Уроша Дойчиновича в контексті сучасного гітарного мистецтва : дис. ... канд. мист. : 17.00.03 / ОНМА імені А.В. Нежданової. Одеса, 2017. 165 с.
7. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів : Астролябія, 2018. 608 с.

REFERENCES

1. Babich, L. V. (2023). Odesa Music Academy as a Center of Ukrainian Domra Art. Scientific substantiation. creative. Art Project. Odesa : ONMA named after A.V. Nezhdanova. [in Ukraine].
2. Dedusenko, Zh.V. (2002). Performing Piano School as a Kind of Cultural Tradition. Candidate's thesis. Kyiv : National Music Academy named after P. I. Tchaikovsky. [in Ukraine].
3. Kashkadamova, N., Sadova, L. (2003). Lviv Piano School: Tradition and Development. *Musica Humana*. Lviv. Issue 1. Issue 8. Pp. 169–187. [in Ukraine].
4. Medvednikova, T.O. (2009). Dnipropetrovsk Piano School. Genesis and Evolution. Candidate's thesis. Odesa: ONMA named after A.V. Nezhdanova. [in Ukraine].
5. Sumarokova, V. (2004). Performing school as an object of research: to define the concept. *Scientific Bulletin of the P.I. Tchaikovsky National Music Academy*. Kyiv. Vol. 10: Musical performance. P. 180–190. [in Ukraine].
6. Khoroshavina O.A. (2017). The creative personality of Urosh Doychynovych in the context of modern guitar art. Candidate's thesis. Odesa : ONMA named after A.V. Nezhdanova. [in Ukraine].
7. Jung, K.G. (2018). Archetypes and the Collective Unconscious. Lviv : Astrolabia [in Ukraine].

Дата першого надходження статті до видання: 12.09.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.10.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.11.2025